

УДК 657.1
JEL G29; M41; O30

РОЗВИТОК РИНКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ В УКРАЇНІ

Г. Мацьків, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0002-1329-7355

Н. Райтер, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0002-7108-2539

Львівський національний університет природокористування

<https://doi.org/10.31734/economics2025.32.038>

Мацьків Г., Райтер Н. Розвиток ринку бухгалтерського консалтингу в Україні

Розглянуто специфіку функціонування ринку консалтингових послуг в Україні загалом, а також акцентовано на розвитку бухгалтерського консалтингу зокрема. Проаналізовано ключові показники обсягів цього ринку та określено основні проблеми, що супроводжують ведення консалтингової діяльності в Україні.

Вивчено ключові показники ринку консалтингових послуг на основі статистичних даних та детально досліджено, як повномасштабна війна вплинула на розвиток ринку консалтингових послуг України. Акцентовано на тому, що сьогодні достовірно оцінити розмір українського ринку консалтингових послуг та його частку в економіці України проблематично, що обумовлено відсутністю виокремлення консалтингу як окремого виду діяльності відповідно до державного класифікатора видів економічної діяльності.

Окрему увагу приділено впливу війни на попит та пропозицію консалтингових послуг. Досліджено, які сегменти ринку найбільше постраждали внаслідок війни, як змінилася структура запитів від клієнтів та які нові вимоги виникли до послуг консалтингу. Детально проаналізовано фактори пропозиції та фактори попиту, які впливають на функціонування ринку консалтингових послуг в Україні. Аналіз здійснено на основі статистичних даних та ключових аспектів функціонування, а також правового регулювання ринку консалтингових послуг в Україні. Проаналізовано розмір та основні характеристики ринку консалтингових послуг, детально розглянуто його структуру та ключових учасників. Особливу увагу зосереджено на оцінці тенденцій розвитку цієї галузі, а також виявленні факторів, які впливають на її ефективність.

Визначено, що українському ринку послуг бухгалтерського консалтингу притаманні основні характерні риси світового, оскільки переважну його частку займають компанії, які є представниками великих міжнародних гравців. Значною проблемою залишається нерегульованість законодавчого визначення відповідного виду діяльності, що не дає змоги вести статистичну звітність підприємств за цим напрямом. Перспективи бухгалтерського консалтингу у післявоєнний період пов'язані із зростанням попиту на консалтингові послуги через побудову нових стратегій розвитку бізнесу. Формування сприятливих умов для розвитку консалтингової індустрії в Україні та відповідного конкурентного середовища напряму пов'язане із вдосконаленням нормативно-правової бази.

Ключові слова: консалтинг, консалтингова компанія, консалтингові послуги, бухгалтерський консалтинг, бухгалтерський аутсорсинг, бухгалтерські послуги.

Matskiv H., Raiter N. Development of the accounting consulting market in Ukraine

The article examines the functioning of the consulting services market in Ukraine, with a particular focus on the development of accounting consulting. It analyses key indicators of market volume and outlines the main challenges faced by consulting activities in the country.

The authors conducted a thorough analysis of the consulting services market using statistical data and explored the impact of the ongoing war on its development. Notably, it has become difficult to accurately assess the size of the Ukrainian consulting services market and its contribution to the economy. This challenge arises from the lack of a classification that recognises consulting as a distinct type of economic activity.

The article emphasises the war's effect on both the demand and supply of consulting services. It investigates which market segments were most adversely affected by the conflict, how client requests have evolved, and what new requirements have emerged for consulting services. Additionally, it analyses the supply and demand factors influencing the consulting services market in Ukraine, supported by statistical data and insights into the functioning and legal regulation of the market. It also explores the size and main characteristics of the consulting services market, detailing its structure and key participants. Special attention is given to trends in the industry and the factors affecting its effectiveness.

Research indicates that the Ukrainian market for accounting consulting services exhibits characteristics similar to the global market, particularly since a significant share is held by companies that are part of large international firms. A critical issue remains the lack of regulatory clarity regarding this type of activity, which prevents businesses from accurately reporting statistics in this sector. Looking ahead to the post-war period, the prospects for accounting consulting are linked to a growing demand for consulting services as businesses develop new strategies for growth. The establishment of favourable

conditions for the consulting industry's development, along with a competitive environment, is directly connected to improvements in the regulatory framework.

Keywords: consulting, consulting company, consulting services, accounting consulting, accounting outsourcing, accounting services.

Постановка проблеми. У сучасному світі, що стрімко трансформується, дедалі більше активізуються процеси автоматизації, цифрової трансформації, зростає дефіцит ресурсів та загострюється конкуренція між учасниками ринку. За таких умов консалтинг стає одним із найбільш ефективних інструментів для оптимізації бізнес-процесів і зміцнення позицій компаній на ринку.

Огляд консалтингового ринку в Україні свідчить про зростання попиту на послуги у сфері бухгалтерського обліку. Основними чинниками цього явища є стрімкий розвиток цифрових технологій, висока вартість ліцензійного бухгалтерського програмного забезпечення, а також фінансові обмеження, через які компанії часто не можуть дозволити собі утримання штатного облікового персоналу. У такій ситуації багато підприємців віддають перевагу аутсорсингу бухгалтерських функцій, звертаючись до спеціалізованих консалтингових агентств. Основна перевага цього рішення – отримання кваліфікованої підтримки з фінансових і податкових питань за мінімізації ризиків для бізнесу.

З огляду на це, розвиток консалтингових послуг в Україні може стати одним із рушіїв її економічного відновлення у післявоєнний період. Потреба у залученні зовнішніх експертів зростатиме через необхідність стимулювання підприємницької активності, залучення прямих іноземних інвестицій, а також пришвидшення інтеграції українських компаній до глобальних економічних процесів. Створення сприятливих умов для розвитку консалтингового сектора сприятиме підвищенню ефективності вітчизняного бізнесу, збільшенню податкових надходжень, стабілізації економіки та пришвидшенню загального процесу відбудови країни. Саме тому наукові й прикладні дослідження в цій сфері залишаються надзвичайно актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання організації та розвитку консалтингової діяльності загалом, у тому числі бухгалтерського консалтингу, досліджено у працях таких вітчизняних науковців, як Базецька Г. І., Бондарчук Л. В., Бурдейний В. В., Волошан І. Г., Волковська Я. В., Захарченко В. І., Левковець О. М., Лаптева В. В., Ляхович Г. І., Мазур Н. А., Ніколашин А. О., Савіцький В. В. та інших дослідників. Їхні напрацювання охоплюють як теоретичні засади, так і практичні аспекти функціонування консалтингових структур.

Попри значний внесок зазначених авторів у розвиток наукової думки та практики, слід

визнати, що сьогодні недостатньо ґрунтовно висвітлено питання щодо сучасного стану і динаміку розвитку ринку консалтингових послуг в Україні. Зокрема бракує комплексних досліджень щодо чинників, які впливають на діяльність консалтингових компаній в умовах новітніх викликів, а також перспектив їхнього розвитку в умовах війни і в поствоєнний період. Ці прогалини актуалізують необхідність подальшого наукового вивчення зазначеної тематики.

Постановка завдання. Наше завдання – висвітлення тенденцій на ринку консалтингових послуг в Україні загалом та бухгалтерського консалтингу зокрема, у тому числі з'ясування особливостей його функціонування в умовах сучасних викликів та вивчення перспектив розвитку ринку в повоєнний період.

Виклад основного матеріалу. Бухгалтерський консалтинг – важливий інструмент ефективного управління підприємством. Його суть полягає в наданні експертних порад і послуг, що охоплюють ведення бухгалтерського обліку, податкове планування, фінансовий аналіз, а також інші суміжні питання. Основні завдання, які вирішує бухгалтерський консалтинг, охоплюють забезпечення відповідності фінансової діяльності нормам чинного законодавства; оптимізацію витрат та підвищення фінансових результатів; зменшення ризиків, пов'язаних із фінансами; забезпечення прозорості та достовірності бухгалтерського обліку [1].

Останніми роками дедалі поширеніша практика передачі функцій із організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності спеціалізованим консалтинговим компаніям. Такий підхід можна пояснити прагненням власників та керівників бізнесу сконцентрувати зусилля на ключових напрямках діяльності, не відволікаючись на процеси, що не є їхнім основним профілем, але водночас мають вагоме значення для стабільної роботи компанії. Саме до таких супутніх процесів належать і питання бухгалтерського обліку [2].

В умовах чинної нормативної бази в Україні власники компаній мають право передавати бухгалтерські функції на аутсорсинг, що дозволяє знизити витрати на створення та утримання власного бухгалтерського відділу. У таких випадках консалтингові фірми стають оптимальним рішенням, пропонуючи професійний підхід і зниження організаційного навантаження. Проте, на відміну від країн із розвинутою економікою, де консалтинг

активно використовується як постійна складова ведення бізнесу, в Україні подібна співпраця поки що має фрагментарний характер. До того ж, значна частина підприємців досі керується стереотипами щодо діяльності консалтингових компаній, які гальмують впровадження інноваційних форм управління [13].

Оцінити реальний масштаб консалтингового сектору України та його внесок у національну економіку досить складно, оскільки більшість напрямків консалтингової діяльності не підлягає обов'язковому ліцензуванню. Основною проблемою є те, що управлінське консультування не виділено як окремий вид економічної діяльності в офіційному Державному класифікаторі видів економічної діяльності. Це унеможливує ведення окремої статистичної звітності підприємств за цим напрямом [10].

Крім того, ускладнення викликає процес ідентифікації форм співпраці між українськими компаніями та консалтинговими структурами, а саме відсутність чітко визначених категорій витрат, пов'язаних із консалтинговими послугами у фінансовій звітності суб'єктів господарювання.

З огляду на це, дослідники Мазур Н. і Ніколашин А. пропонують орієнтуватися на класифікацію за КВЕД-2010, де можна виділити групи

економічної діяльності, які умовно варто віднести до консалтингу, а саме консультування з питань надання інформаційних послуг (63.9); діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування (69.2); консультування з питань керування (70.2); діяльність у сфері архітектури та інжинірингу, надання послуг технічного консультування (71.7); дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки (73.2); інша професійна, наукова та технічна діяльність (74.9); надання допоміжних комерційних послуг (82.9) [11].

Відповідно до запропонованого підходу, у табл. наведено основні показники обсягів реалізації консультаційних послуг в Україні впродовж 2019–2023 років.

У табл. відображено основні показники обсягів реалізації консультаційних послуг в Україні за 2019–2023 роки. Протягом досліджуваного періоду спостерігаємо доволі нестабільну динаміку – деяке пожвавлення показників 2019–2021 років та значне падіння майже в усіх сегментах через повномасштабне вторгнення 2022 року. Водночас варто констатувати, що 2023 рік показав часткове відновлення до рівня 2019–2021 років у деяких сегментах.

Таблиця

Обсяг реалізованих консультаційних послуг в Україні за 2019–2023 рр., тис. грн

Послуга	Код за КВЕД– 2010	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2019,%
Надання інших інформаційних послуг	63.9	781892,2	732501,9	7619390,5	678641,7	829282,4	106,1
Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування	69.2	1319588,3	2018460,4	2926432,9	3470717,3	2519854,8	191,0
Консультування з питань керування	70.2	1923029,4	2150792,1	2051016,6	1734168,3	1915050,8	99,6
Діяльність у сферах архітектури та інжинірингу, надання послуг технічного консультування	71.1	9229623,1	8091389,9	10508687,3	5714732,8	7125499,8	77,2
Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки	73.2	1501579,9	1402869,3	1841523,5	1279040,3	1421812,6	94,7
Інша професійна, наукова та технічна діяльність	74.9	398832,0	690166,4	799691,3	653523,7	728723,8	182,7
Надання допоміжних комерційних послуг, н.в.і.у.	82.9	1427582,0	1019384,9	1033454,6	1035468,7	1518112,9	106,3

Джерело: розраховано за даними державної служби статистики України [5]

Отже, найбільше збільшення протягом 2019–2023 років спостерігаємо в сегменті бухгалтерського та податкового консалтингу (69.2) – зростання на 91,0 %, та сегменті «інша професійна, наукова та технічна діяльність» (74.9) – зростання на 82,7 %. Найбільший спад – значне зниження після піку 2021 року спостерігаємо в сегменті «діяльність у сферах архітектури та інжинірингу, надання послуг технічного консультування» (71.1) – зниження на 22,8 %. Упродовж 2019–2023 років доволі стабільною була діяльність у сегментах «консультування з питань керування» (70.2) – фактично без змін і легке коливання на інформаційні послуги (63.9) та допоміжні комерційні послуги (82.9) в межах 10 % [12].

Сьогодні можна впевнено стверджувати, що як пандемія, так і повномасштабна війна, розв'язана РФ проти України, суттєво вплинули на всі ключові ринки країни – як ресурсні, так і товарні, зокрема на сферу консалтингу. Водночас ринок консалтингових послуг в Україні зберігає значний потенціал для зростання, особливо в контексті зростаючого запиту на експертні консультації щодо оперативного та стратегічного розвитку підприємств у процесі післявоєнного економічного відновлення [7].

У глобальному вимірі спостерігається зростаючий рівень конкуренції серед консалтингових компаній. Це призводить до виходу з ринку окремих малих і середніх гравців. У відповідь на ці виклики відзначається тенденція до злиття невеликих фірм із великими структурами, що вказує на процес концентрації капіталу в галузі. Провідні транснаціональні компанії, які посідають домінуючі позиції, формують основні правила гри та визначають вектор розвитку ринку консалтингових послуг [3].

Аналіз результатів різних досліджень дозволяє виокремити три основні стратегічні групи компаній, що діють на ринку консалтингу:

- великі міжнародні консалтингові та аудиторські компанії (управлінські консалтингові компанії: McKinsey&Partners, Bain&Company, Roland Berger&Partners; аудиторські компанії «великої четвірки»: KPMG, Price waterhouse Coopers, Ernst & Young, Deloitte & Touche та інші консалтингові компанії: BDO, Baker Tilly, Nielsen та ін.);
- провідні консалтингові фірми вітчизняного походження (Укрбізнесконсалтинг, Київська консалтингова група, Континентконсалтинг та ін.);
- дрібні спеціалізовані українські консалтингові фірми [9].

Основними гравцями на ринку бухгалтерського консалтингу в Україні у 2024 році були:

1. BDO Ukraine – відома міжнародна консалтингова компанія, яка надає послуги з аудиту, податкового консалтингу та бізнес-консалтингу;

2. Deloitte Ukraine – частина глобальної мережі Deloitte, яка пропонує послуги з аудиту, консалтингу, фінансового консалтингу та управління ризиками;

3. EY Ukraine (Ernst & Young) – велика міжнародна компанія, що спеціалізується на аудиторських, податкових, консультаційних та транзакційних послугах;

4. PwC Ukraine (Price waterhouse Coopers) – надає послуги з аудиту, податкового консалтингу, юридичні послуги та бізнес-консалтинг [6].

Ці компанії вирізняються потужною експертизою, репутацією та стабільною позицією на ринку. Попри домінування транснаціональних гравців, українські невеликі й середні фірми у сфері бухгалтерського консалтингу демонструють стійкий розвиток і поступове розширення своєї присутності на ринку [7].

У 2024 році сфера бухгалтерського консалтингу в Україні зазнала значної трансформації, що зумовило як актуальні виклики, так і впровадження новітніх технологій. Основні напрямки розвитку передбачають:

1. Відмову від програмного забезпечення російського походження та впровадження альтернатив. Після початку війни перед українськими компаніями постала необхідність перейти на безпечні українські або зарубіжні програмні продукти замість російських рішень.

2. Активну цифровізацію та технологічну модернізацію. Бухгалтерські компанії дедалі частіше використовують інформаційні системи, автоматизовані сервіси та штучний інтелект для оптимізації рутинних завдань, підвищення ефективності та зменшення ризиків, пов'язаних із безпекою даних. Такий перехід сприяє появі нових форматів бухгалтерського обслуговування.

3. Адаптацію до змін та розширення переліку послуг. Компанії розширюють спектр консалтингових пропозицій: від ведення звітності до стратегічного фінансового планування й податкового супроводу, з метою задоволення потреб сучасного бізнес-середовища.

4. Популяризацію аутсорсингу бухгалтерських функцій. Дедалі більше компаній передають бухгалтерію на аутсорсинг задля економії ресурсів і доступу до кваліфікованих фахівців, що стимулює розвиток цього напрямку.

5. Покращення стандартів аудиту та корпоративної звітності. Консалтингові структури впроваджують механізми внутрішнього контролю якості, що охоплюють питання управління, етики, персоналу, контролю за виконанням завдань і системи моніторингу [3].

Ці процеси демонструють курс українського консалтингу на технологічне оновлення, якість і відповідність міжнародним вимогам. Однак є і стримувальні чинники, які негативно впливають на розвиток галузі, зокрема економічна нестабільність, що знижує активність у низці секторів; загрози витоку конфіденційної інформації; обмежена платоспроможність клієнтів; складність у вимірюванні реальної ефективності консалтингу; недостатній обсяг інформації про можливості консалтингових фірм та їхню експертизу [4].

Попри перелічені бар'єри, український консалтинговий ринок має великий потенціал. Підприємці поступово усвідомлюють цінність експертної підтримки, що позитивно впливає на загальний економічний клімат.

Висновки. Ринок бухгалтерського консалтингу в Україні демонструє позитивну динаміку. Попри складну ситуацію, спричинену війною, є всі передумови для подальшого зростання цього сегменту. У післявоєнний період очікується суттєве зростання попиту на консалтингові послуги, що буде пов'язано з потребою бізнесу в побудові нових стратегій розвитку. Також важливим фактором стане вдосконалення нормативно-правової бази, яка має стимулювати прозору конкуренцію та створювати сприятливі умови для розвитку консалтингової індустрії в Україні.

Бібліографічний список

1. Базецька Г. І. Використання економічного консалтингу в процесі розробки управлінських рішень на підприємстві. *Економічна теорія та право*. 2019. № 3. С. 62–78.
2. Бондарчук Л. В., Бурдейний В. В. Консалтингові послуги як інструмент в управлінні бізнесом. *Молодий вчений*. 2020. № 11 (1). С. 15–18.
3. Волошан І. Г., Волковська Я. В. Особливості надання консалтингових послуг та їх відображення в бухгалтерському обліку. *Бізнес Інформ*. 2019. № 2. С. 289–294.
4. Гнатишин Л., Мацьків Г., Прокопишин О. Бухгалтерський консалтинг як інструмент управління підприємством. *Вісник Львівського НУП. Серія Економіка АПК*. № 30. 2023. С. 44–49.
5. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 05.02.2025).
6. Жилінська Л. О. Консалтинг як ефективний інструмент управління інноваційним розвитком підприємства. *Економіка і управління*. 2016. № 3. С. 5–10.
7. Захарченко В. І. Обґрунтованість консалтингових послуг в питаннях управління виробництвом. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2018. Т. 17, вип. 1. С. 27–41.
8. Левковець О. М. Інноваційний консалтинг як технологія управління розвитком бізнес-організації. *Економічна теорія та право*. 2018. лега № 4. С. 81–98.
9. Лаптева В. В. Використання інструментів управлінського консалтингу в процесі управління малим підприємництвом. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2018. Т. 17, вип. 1. С. 84–95.
10. Ляхович Г. І. Розвиток організації бухгалтерського обліку на засадах аутсорсингу: теорія та методологія: монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. 300 с.
11. Мазур Н. А., Ніколашин А. О. Ринок консалтингових послуг України та світу в умовах змін. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. С. 46–56.
12. Мацьків Г. В., Райтер Н. І., Ціцька Н. Є., Мирончук З. П. Роль консалтингових компаній у забезпеченні надання послуг із бухгалтерського обліку суб'єктам бізнесу. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2024. № 79. С. 143–149.
13. Петришин Л. П., Мацьків Г. В. Бухгалтерський облік на аутсорсингу. *Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, (м. Харків, 10 листопада 2022 р.). Харків, 2022. С. 329–332.

Стаття надійшла 12.02.2025